TABLA DE ŞAH EUROPEANĂ: ASCENSIUNEA POLONIEI ÎN CALITATE DE ACTOR CHEIE ÎN POLITICA UNIUNII EUROPENE

Oxana MANOLI,

studentă, anul II, Facultatea Relaţii Internaţionale, Ştiinţe Politice şi Administrative

CZU: 327:061.1UE:327(438) manoli.a.oxana@gmail.com

Uniunea Europeană reprezintă o entitate unică în cadrul relațiilor internaționale. Evoluția sa dintr-o comunitate economică într-o structură complexă a păstrat nucleul original de putere, deși a creat structuri democratice în jurul acestuia. Totuși, se pot observa unele fisuri în acest sistem care ar putea fi cauzate de menținerea aceluiași bloc Franco-German în urma ultimelor valuri de extindere. Circumstanțele geopolitice actuale, provocate de, brexit, criza pandemică, invazia Federației Ruse în Ucraina, valurile de refugiați, pun presiuni pe aceste fisuri. Respectiv, această cercetare încearcă să răspundă la întrebarea dacă Uniunea Europeană are nevoie de o reechilibrare internă și dacă Polonia ar fi actorul cel mai potrivit pentru aceasta.

Necesitatea reechilibrării Uniunii Europene poate fi analizată prin multiple dimensiuni teoretice. În următorul fragment, se utilizează în particular conceptul balanței de puteri - într-o lume bipolară sau multipolară, dacă un actor își mărește puterea, atunci ceilalți actori se vor uni sau își vor crește și ei puterea pentru a nu fi amenințați de actorul revizionist [1,2]. Adaptat la structura Uniunii Europene, motivul balansării nu va fi reducerea amenințării, ci echilibrarea distribuției de putere pentru o integrare și reprezentare uniformă. Respectiv, în cazul dat chiar și conceptul de putere ar trebui privit constructivist, întrunind atât aspectele realiste clasice: capacitatea financiară, geopolitica statului [3], cât și comportamentaliste /constructiviste precum, capacitatea de a influența, relațiile diplomatice, imaginea statului, etc. [3,4].

Uniunea Europeană încă de la fondare are un centru de echilibru clar stabilit, indicat chiar în Declarația lui Schuman, și anume că „Alăturarea națiunilor europene implică eliminarea opoziţiei seculare dintre Franţa şi Germania. Orice acţiune întreprinsă trebuie să aibă în vedere în primul rând aceste două ţări”[5]. Evoluția acestei entități nu a produs mari modificări în nucleu, deși structura instituțională a fost modificată considerabil în urma extinderilor atât a domeniilor de competență, cât și a numărului de state membre.

Cu toate acestea, valurile de extindere, în particular cele spre estul Europei, au demonstrat că Uniunea în formatul actual nu are capacitatea de a integra pe deplin alte state. În particular, lipsa integrării economice a generat valuri de euroscepticism în vestul UE [6], cauzând o schismă între membrii noi și vechi și pe alte domenii, precum migrația, regiunea Schengen, etc. În particular, un măr al discordiei rămâne relația cu Federația Rusă. Țările postcomuniste fiind mai reticente față de relațiile cu acest stat, au primit reproșuri de la liderii nucleului, astfel amplificând clivajul celor două tabere.

Invazia Rusiei în Ucraina a confirmat [7, 8] dubiile vociferate pe parcursul anilor de membrii din est, astfel subliniind necesitatea reechilibrării uniunii.

Întrucât Ucraina și Republica Moldova au primit statut de țări candidate și recomandarea de a deschide negocierile [9], Uniunea Europeană ar trebui să se orienteze spre Est în căutarea echilibrului. În cazul dat, Polonia reprezintă statul ideal pentru aceasta: este un stat postcomunist care înțelege experiențele statelor cu istoric similar și le oferă suportul într-un mod accesibil și acceptat de UE; are relații diplomatice de lungă durată cu blocul Franco-German prin intermediul Triunghiului de la Weimar [10, 11]; și deține potențialul economic [12, 13] și militar [14, 15], esențiale în contextul războiului ruso-ucrainean.

Deși a aderat la Uniune în penutlimul val de extindere, Polonia a reușit să se implice la nivel înalt, fiind cei care au inițiat Parteneriatul Estic, punând bazele imaginii unui apărător a statelor din această inițiativă [7]. Aspectul dat a fost întărit si prin politica regională promovată în cadrul grupui de la Visegrad, în urma discrepanțelor în viziunile grupului și celorlalți membri UE.

Chiar dacă Polonia a avut și anterior potențialul de a deveni contrabalanța Franței și Germaniei, la momentul dat aceasta nu și-a asumat rolul pe deplin, preferând să oscileze între politica la nivel înalt și cea regională. Invazia Federației Ruse în Ucraina a scos în evidență lipsa de echilibru în cadrul Uniunii Europene și facilitează potențiala ascensiune definitivă a Poloniei în raport cu blocul Franco-German.

În contextul extinderii inevitabile a Uniunii Europene spre Est, centrul de greutate istoric al Uniunii, Franța și Germania, nu mai face față divergențelor și clivajelor ce apar în interiorul entității. Astfel, circumstanțele actuale oferă spațiul necesar Poloniei pentru a deveni un pol de putere alături de axa inițială, în consecință centrul de echilibru s-ar muta spre Est generând suportul pentru noi politici de integrare focusate pe regiunea estică.

Referințe:

1. HAAS, Ernst B. „The Balance of Power: Prescription, Concept, or Propaganda?" În: World Politics, vol. 5, nr. 4, 1953, pp. 442–77. În: https://doi.org/10.2307/2009179.
2. Miroiu, Andrei, Radu-Sebastian Ungureanu, Daniel Biró, Andrei Miroiu, și Simona Soare. "Balanța de Putere." Essay. În: Manual de Relații Internaționale, 199–208. Iași, România: Polirom, 2006.
3. Nye, Joseph S. "The Changing Nature of World Power." Political Science Quarterly 105, nr. 2 (1990): 177–92. https://doi.org/10.2307/2151022.
4. DAHL, Robert Alan. Who Governs? Democracy and Power in an American City. New Haven, Connecticut: Yale University Press, 1961.
5. „Declarația Schuman, mai 1950." Uniunea Europeană. În:https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_ro.
6. CONDURZ-BĂCESCU, Monica. „Euroscepticism Across Europe: Drivers and Challenges." În: European Journal of Interdisciplinary Studies, vol. 6, nr. 2, 2014.
7. Kachmar, Oleh. "How Poland Became a Major European Player." New Lines Institute, September 15, 2023. În: https://newlinesinstitute.org/political-systems/how-poland-became-a-major-european-player /.
8. PARKES, RODERICK. "How Poland Came to Be a Major EU Power - Carnegie Europe." carnegieeurope.eu, May 31, 2013. În: https://carnegieeurope.eu/strategiceurope/?fa=51958.

9. “EU Agrees to Open Membership Negotiations with Ukraine and Moldova.” RadioFreeEurope/RadioLiberty, December 14, 2023. În: https://www.rferl.org/a/ukraine-moldova-eu-membership-talks-european-council-georgia-bosnia/32731037.html.
10. Helm, Sarah. “‘Weimar Triangle’ Takes Shape for Power.” The Independent, May 22, 1996. În: https://www.independent.co.uk/news/world/weimar-triangle-takes-shape-for-power-1348723.html#comments-area .
11. Orbán, Tamás. “‘weimar Triangle’ Wants to Lead Europe’s Security Revival.” The European Conservative, February 13, 2024. În: https://europeanconservative.com/articles/news/weimar-triangle-wants-to-lead-europes-security-revival/.
12. Mazurek, Jiří. “A Comparison of GDP Growth of European Countries during 2008-2012 from the Regional and Other Perspectives.” Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe 18, nr. 3 (2015): 5–18. https://doi.org/10.1515/cer-2015-0018.
13. Eurostat. “Gross Domestic Product at Market Prices.” Eurostat, 2022. doi:10.2908/TEC00001.
14. Germany’s army is so under-equipped that it used broomsticks instead of ... Accesat: December 15, 2023. În: https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2015/02/19/germanys-army-is-so-under-equipped-that-it-used-broomsticks-instead-of-machine-guns/ .
15. „Ukraine Support Tracker - A Database of Military, Financial and Humanitarian Aid to Ukraine.” Kiel Institute. Accesat: December 15, 2023. În: https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/ .

Recomandat
***Andrei ZAPȘA**, asist. univ.*